

ÇALIŞMA İZİNİ ALMASI GEREKEN VE GEREKMEYEN YABANCILAR İLE YABANCILARA YASAKLANAN MESLEKLER

Talha APAK
Yeminli Mali Müşavir

I- GİRİŞ

4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”¹ ile yabancı uyrukluların çalışma şartları ve bunları istihdam edeceklerin uymaları gereken hususlar yeniden düzenlenmiş ve kanunun 24 üncü maddesi, kanunun yayım tarihi olan 06 Mart 2003 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra (06.09.2003) yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bundan böyle; yabancıların ve işverenlerin, 06 Eylül 2003 tarihinden itibaren; “Yabancıların Çalışma İzin ve Esasları” nı düzenleyen 4817 sayılı yasa ile getirilen yeni düzenlemelere, “Kanunun Uygulama Yönetmeliği”² ne, “Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”³ ve bu yasaya bağlı diğer kurum veya kuruluşların yapacağı düzenlemelere göre hareket etmeleri gerekmektedir.

II- KAPSAM

Bu kanunun amacı, yabancıların Türkiye’deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemektir. Bu Kanun, 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesinin ikinci cümlesi ile 5680 sayılı Basın Kanununun 13 üncü maddesi ve 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin kapsamına giren, Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşlarınca kanunla verilen yetkiye dayanarak çalışma izni verilen veya istihdam edilen ve karşılıklılık ilkesi, uluslararası hukuk ve Avrupa Birliği hukuku esasları dikkate alınarak çalışma izninden muaf tutulan yabancılar dışında, Türkiye’de bağımlı ve bağımsız olarak çalışan yabancıları, bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancıları ve yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişileri kapsar. Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedik-

¹ 06.03.2003 tarih, 25040 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 29.08.2003 tarih, 25214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ 24.04.2004 tarih, 25442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

çe, yabancıların Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir. Ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlere bağlı olarak, çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi vermek koşuluyla, çalışma süresi bir ayı geçmemek ve Bakanlık onayı alınmak suretiyle çalışma izni işe başladıktan sonra da verilebilir.

Çalışma izinleri aşağıdaki şekillerde yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre;

A. Süreli Çalışma İzni

Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe süreli çalışma izni iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişiklikleri dikkate alınarak, yabancıların ikamet izninin süresi ile hizmet akdinin veya işin süresine göre, belirli bir işyeri veya işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere en çok bir yıl geçerli olmak üzere verilir.

Bir yıllık kanuni çalışma süresinden sonra, aynı işyeri veya işletme ve aynı meslekte çalışmak üzere çalışma izninin süresi üç yıla kadar uzatılabilir. Üç yıllık kanuni çalışma süresinin sonunda, aynı meslekte ve dilediği işverenin yanında çalışmak üzere, çalışma izninin süresi altı yıla kadar uzatılabilir.

Türkiye’ye çalışmak üzere gelen bir yabancıların beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancıların kendisi ile birlikte en az beş yıl ka-

nuni ve kesintisiz ikamet etmiş olmaları kaydıyla süreli çalışma izni verilebilir. Bakanlık, süreli çalışma izninin coğrafi geçerlilik alanını genişletebilir veya daraltabilir.

B. Süresiz Çalışma İzni

Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe Türkiye’de en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya toplam altı yıllık kanuni çalışması olan yabancılarla, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme, meslek, mülkî veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilir.

C. Bağımsız Çalışma İzni

Bağımsız çalışacak yabancılarla, Türkiye’de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları koşuluyla Bakanlıkça bağımsız çalışma izni verilebilir.

D. İstisnai Haller

Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe;

- Bir Türk vatandaşı ile evli olan ve eşiyle Türkiye’de evlilik birliği içinde yaşayan veya evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte Türkiye’de yerleşmiş olan yabancılarla bunların Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarına,
- 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 19, 27 ve 28 inci maddeleri çerçevesinde Türk Vatandaşlığını

- kaybedenler ve bunların fûruuna,
- c) Türkiye’de doğan veya kendi millî kanununa, vatansız ise Türk mevzuatına göre rüşt yaşını doldurmadan Türkiye’ye gelen ve Türkiye’de meslek okulu, yüksek okul veya üniversiteden mezun olan yabancılara,
- d) 2510 sayılı İskân Kanunu’na göre muhacir, mülteci veya göçebe olarak kabul edilen yabancılara,
- e) Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşları ile bunların Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşı olmayan eş ve çocuklarına,
- f) Yabancı devletlerin Türkiye’deki büyükelçilikleri ile konsolosluklarında ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevli diplomat, idarî ve teknik personelin hizmetinde çalışanlar ile karşılıklılık ilkesi çerçevesinde olmak ve görev süresiyle sınırlı kalmak üzere Türkiye’de bulunan büyükelçilikler, konsolosluklar ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevlendirilen diplomatların ve idarî ve teknik personelin eş ve çocuklarına,
- g) Bilimsel ve kültürel faaliyetler amacıyla bir ayı aşan ve sportif faaliyetler amacıyla dört ayı aşan süre ile geçici olarak Türkiye’ye gelecek yabancılara,
- h) Kanunla yetki verilen bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının sözleşme veya ihale usulleriyle mal ve hizmet alımı, bir işin yaptırılması veya bir tesisin işletilmesi işlerinde çalıştırılacak kilit personel niteli-

ğindeki yabancılara,

Bu kanunda öngörülen sürelerle tâbi olmaksızın çalışma izni verilebilir.

E. Kanuni Çalışma Süresine Dahil Olacak Süreler ve Kesinti Sayılan Süreler

Yıllık izinler, iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık geçici iş göremezlik ödenekleri ile işsizlik sigortası ödeneği alınan süreler, kanuni çalışma süresine dahil edilir. Yabancıların toplam altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bulunması çalışma süresini kesmez. Ancak Türkiye dışında geçirilen zaman çalışma süresinden sayılmaz. Türkiye’de bulunmasına rağmen ikamet tezkeresini altı aydan fazla süreyle temdit ettirmeyerek ihmalde bulunan yabancıların ikameti çalışma izinleri açısından kesinti sayılır.

F. Çalışma İzni Muafiyeti veya Sınırlandırılması

Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla, çalışma izninden muaf tutulan yabancılara, istekleri halinde Bakanlıkça çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilir.

Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde çalışma izinleri, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hallerde, belirli bir süre için, tarım sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir.

III- İZİN VERİLMESİ, UZATILMASI, REDDİ VE İPTALİ

A. İzinlerin verilmesi veya uzatılması

Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yaparlar. Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletirler. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılara çalışma izni verir. Bu izin ancak gerekli çalışma vizesi ile ikamet izninin alınması halinde geçerlidir. Çalışma izin belgesini alan yabancıların, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde ülkeye giriş vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur.

Türkiye’de geçerli ikamet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri başvurularını doğrudan Bakanlığa yapabilirler. Çalışma izinleri, ikamet sahibi yabancılar veya bunların işverenlerinin Bakanlığa yazılı talebi üzerine, bu Kanun ve bu Kanuna göre çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre verilir ve uzatılır. Başvurular Bakanlık tarafından en geç doksan gün içinde cevaplandırılır.

Yabancılara, bu Kanunla getirilen koşullara bağlı olarak çalışabilecekleri meslek, sanat veya işlerle ilgili çalışma izinleri, ilgili mercilerin meslekî yeterlilik dahil görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça verilir.

Diğer kanunlarda yer alan, yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır.

B. İzin İsteminin Reddi veya İptali

- a) İş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ve istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişikliklerinin çalışma izni verilmesine elverişli olmaması,
- b) Başvurulan iş için ülke içinde, dört haftalık süre içerisinde o işi yapacak aynı niteliğe sahip kişinin bulunması,
- c) Yabancıнын geçerli bir ikamet tezkeresinin bulunmaması,
- d) Bir işyeri, işletme veya meslek için izin talebi reddedilen yabancıнын aynı işyeri, işletme veya aynı meslek için izin talebinin reddedildiği tarihten itibaren bir yıl geçmeden yeniden izin talebinde bulunması,
- e) Yabancıнын çalışmasının millî güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlâk ve genel sağlık için tehdit oluşturması,

Hallerinde reddedilir.

Çalışma izni, geçerlilik süresinin sona ermesi dışında;

- a) Yabancıнын ikamet tezkeresinin herhangi bir nedenle geçersiz hale gelmesi ya da geçerlilik süresinin uzatılmaması,
- b) Yabancıнын pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik süresinin uzatılmaması (İçişleri veya Dışişleri Bakanlıklarının uygun görüşlerinin bulunması hali hariç),

c) Yabancı'nın mücbir sebepler dışında aralıksız olarak altı aydan fazla yurt dışında kalması,

Hallerinde de geçerliliğini kaybeder.

Bakanlık çalışma izni verilmesi ya da uzatılması talebinin reddedilmesi, çalışma izninin iptal edilmesi ya da çalışma izninin geçerliliğinin kaybedilmesine ilişkin kararını, yabancıya veya varsa işverenine 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ eder. Bakanlıkça verilecek kararlara karşı ilgililer tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde itiraz edilebilir. İtirazın Bakanlıkça reddedilmesi hallerinde idarî yargı yoluna başvurulabilir.

IV- BİLDİRİM, DENETLEME VE CEZÂİ HÜKÜMLER

A. Bildirim Yükümlülüğü

- a) Bağımsız çalışan yabancılar, çalışmaya başladıkları tarihten ve çalışmanın bitiminden itibaren,
- b) Yabancı çalıştıran işverenler yabancı'nın çalışmaya başladığı tarihten, çalışma izninin verildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde çalışmaya başlamaması halinde bu sürenin bitiminden itibaren ve herhangi bir nedenle hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren,

En geç on beş gün içerisinde durumu Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler. Yabancı'lara çalışma izni verme yetkisi bulunan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları, çalışma iznini verdikleri, çalışma izin süresini uzattıkları ve çalışma iznini iptal ettikleri tarihten, yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları ise çalıştırmaya başladıkları tarihten itibaren en

geç otuz gün içinde yabancı ile ilgili tüm bilgileri Bakanlığa bildirirler.

B. Denetleme Yetkisi

Bu kanun kapsamına giren yabancıların ve işverenlerin bu kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediikleri Bakanlık iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar Kurumu sigorta müfettişleri tarafından denetlenir. Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini de denetler. Denetim sonuçları ayrıca Bakanlığa bildirilir.

C. Cezaî Hükümler

Bu kanunda belirtilen, bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen bağımsız çalışan yabancı ile yabancı çalıştıran işverene her bir yabancı için ikiyüzelli milyon lira idarî para cezası verilir. Bu kanuna göre verilmiş çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya bir milyar lira idarî para cezası verilir ve varsa işyeri veya işyerlerinin Bakanlık bölge müdürlerince kapatılması kararı alınarak, bu kararın uygulanması için durum ilgili valiliğe bildirilir. Tekrarı halinde, varsa işyeri veya işyerlerinin kapatılmasının yanı sıra idarî para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

Çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya beşyüz milyon lira idarî para cezası verilir. Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı

için iki milyar beşyüz milyon lira idarî para cezası verilir. Bu durumda, işveren veya işveren vekili yabancının ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır. Yukarıda sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

Bu Kanunda öngörülen idarî para cezaları gerekçesi belirtilmek suretiyle Bakanlık bölge müdürlüğünce ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. İdarî para cezaları tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde vergi daireleri veya mal müdürlüklerine ödenir. İlgililer cezaya bu süre içinde yetkili sulh ceza mahkemesi nezdinde itiraz edebilir. Başvuru, cezanın takip ve tahsilini durdurmaz. Bu Kanuna göre idarî para cezası ile cezalandırılan bağımlı veya bağımsız çalışan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler İçişleri Bakanlığına bildirilir. Bu Kanuna göre süresi içinde ödenmeyen idarî para cezaları ve diğer alacakların takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

V- KONU İLE İLGİLİ DİĞER DÜZENLEMELER

06.09.2003 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun” ile getirilen diğer düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır.

A. Yönetmelik ve Genelgeler

Her türlü çalışma izninin verilmesi, sınırlandırılması, iptali, çalışma izninden muaf tutulacak yabancılar ile bildirim yükümlülüklerinin nasıl yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik; Bakanlık, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Denizcilik Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile müştereken, ilgili görülen diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının da görüşleri alınmak suretiyle Kanunun yayımı tarihini izleyen altı ay içinde çıkarılır denilmiş ve 4817 sayılı Kanun’ un 22.maddesine göre getirilen bu düzenleme ile Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulanma Yönetmeliği² ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulanma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Dair Yönetmelik³ ler yayımlanmış bulunmaktadır.

Öte yandan konu ile ilgili, SSK’ nın 08.08.2003 tarih, 12-126 sayılı genelgesi ile de Yabancıların Sosyal Sigortalar Mevzuatı ile ilgili uygulama esaslarına da açıklık getirilmiş bulunmaktadır.

B. Yabancı Sermaye Yatırımlarında Yabancıların Çalıştırılması

6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kapsamında kurulan şirket ve

² 29.08.2003 tarih, 25214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ 24.04.2004 tarih, 25442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

kuruluşlarda çalıştırılmak istenen yabancılar, Hazine Müsteşarlığı ile müştereken çıkartılacak yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlıkça verilen çalışma izni ile çalıştırılabilirler. (4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun” un 23.maddesine göre getirilen bu düzenleme ile 4875 sayılı “Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu” ile aşağıdaki düzenleme getirilmiş bulunmaktadır.)

4875 sayılı “ Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu”⁴ nun 3 üncü maddesinin g) bendine göre aşağıdaki düzenlemeler getirilmiş bulunmaktadır.

Yabancı Personel İstihdamı: Bu kanun kapsamında kurulan şirket, şube ve kuruluşlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu personele, Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlığınca çalışma izni verilir. Hazine Müsteşarlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikte; yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlardan hangilerininin bu kapsama gireceği ile söz konusu yönetmelik kapsamında izin verilecek kilit personelin tanımı ve çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer esas ve usuller belirlenir. Bu kapsamda istihdam edilecek personele, 4817 sayılı kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uygulanmaz. İstihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personele, 4817 sayılı kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının hangi durumlarda uygulanacağı hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Ayrıca, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı

Yatırımlar Kanunu’nun 5 inci maddesinin c) bendine göre; 18.01.1954 tarihli ve 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Mevzuatta, 6224 sayılı kanuna yapılan atıflar bu kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

C. Diğer Hususlar

• 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye’de Devlet daireleri ile resmi ve özel kuruluş ve şahıslara karşı re’sen veya yerli kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ve Odalar Birliğinin görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile yabancı uzman çalıştırabilirler.

• 6235 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

34 üncü madde kapsamına girmeyen işlerde yabancı mühendis ve yüksek mühendisler ile mimar ve yüksek mimarlar, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Odalar Birliğinin görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile çalıştırılabilir.

• 6326 sayılı Petrol Kanununun 119 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Petrol hakkı sahipleri, Enerji ve Tabii

⁴ 17.06.2003 tarih, 25141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kaynaklar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı idarî ve meslekî personel ile uzman personel çalıştırabilir.

• 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 21 inci maddesine dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu Kanun kapsamında çalışacak yabancılar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tâbidirler.

• 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Türk soylu yabancıların, kanunlarda Türk vatandaşlarının yapabileceği belirtilen meslek, sanat ve işlerde çalışabilme ve çalıştırılabilmeleri için, özel kanunlarda aranan nitelikleri taşımak ve yükümlülükleri yerine getirmek şartıyla, bu Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna göre, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca izin verilir.

• 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 18 inci maddesinin (a) fıkrasının birinci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Belgeli işletmelerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman perso-

nel ve sanatkârlar çalıştırılabilir.

• 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (6) sayılı tarifenin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Pasaport, vize, ikamet tezkeresi, Dışişleri Bakanlığınca tasdik harçları ve yabancılara verilecek çalışma izin belgesi harçları:

492 sayılı Kanuna bağlı (6) sayılı tarifenin sonuna aşağıdaki bölüm eklenmiştir.

IV. - Yabancılar Verilecek Çalışma İzin Belgeleri: (2004 Yılı İçin)

1. Süreli Çalışma İzin Belgesi:

- a) 1 yıla kadar (1 yıl dahil)
64.200.000.- TL
- b) 3 yıla kadar (3 yıl dahil)
192.700 000.- TL

Süre uzatımları da aynı miktarda harca tabidir.

2. Süresiz Çalışma İzin Belgesi
321.200.000.- TL

3. Bağımsız Çalışma İzin Belgesi
642.500.000.- TL

Çalışma izin belgesi harçlarının tespiti, karşılıklılık ilkesi esasî göz önünde tutularak Dışişleri Bakanlığınca yetkilidir.

- Bağımlı veya bağımsız olarak çalışan yabancılara, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre verilmiş olan çalışma izinleri, bu Kanun uyarınca Bakanlıkça iptal edilmediği veya hükmünü kaybetmediği müddetçe sürelerinin sonuna kadar geçerlidir.
- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu kurum ve kuruluşlarının çalışma izni verdiği veya istih-

dam ettiği yabancılara ait bilgiler izni veren mercilerce, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren doksan gün içinde Bakanlığa bildirilir.

- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce çalışma izni başvurusu yapılan ve işlemleri devam eden yabancıların çalışma izinlerini, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki yetkili kamu kurum ve kuruluşları verirler ve çalışma izninin verilmiş tarihinden itibaren otuz gün içinde gerekli bilgileri Bakanlığa iletirler.

VI- ÇALIŞMA İZİNİ ALMASI GEREKMEYEN YABANCILAR

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca yayımlanan "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik³ ile Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulanma Yönetmeliği'nin 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Özel Kanunlarda belirlenen hükümler saklı kalmak ve yabancı ile işveren diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri kaydıyla;

- a) Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerle çalışma izninden muaf tutulanların,
- b) Daimi ikametgahları yurtdışında olup bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetler amacıyla bir aydan az süre için geçici olarak Türkiye'ye gelen yabancıların,
- c) Türkiye'ye ithal edilen makine ve teçhizatın montajı, bakım ve onarı-

mı, kullanımına ilişkin eğitiminin verilmesi veya teçhizatı teslim almak veya Türkiye de arızalanan araçların tamiri amacıyla; Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla gelenlerin,

- d) Türkiye'den ihraç edilen ya da Türkiye'ye ithal edilen mal ve hizmetlerin kullanılmasına ilişkin eğitim amacıyla Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla Türkiye de bulunanların,
- e) Türkiye'de fuar ve sirklerde gösteri ve benzeri görevli olarak Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren altı ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla bulunanların,
- f) Eğitim süresiyle sınırlı olmak üzere durumunu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlayarak üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi ve görüşlerini arttırmak üzere gelen yabancıların,
- g) Sosyo-Kültürel ve teknolojik alanlar ile eğitim konularında üç ayı aşmayan bir sürede Türkiye'ye önemli hizmet ve katkı sağlayabilecekleri ilgili mercilerce bildirilenlerin,
- h) Karşılıklılık esasına göre, öğrenci değişim programları çerçevesinde staj süreleri ile sınırlı kalmak kaydıyla özel veya kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapacak yabancı öğrencilerin,

³ 24.04.2004 tarih, 25442 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

- i) Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmeler gereğince veya konsorsiyumlar tarafından yürütülecek ulusal, uluslararası projelerde veya uluslararası kuruluşlarda çalışacak yabancıların,
- j) Bir yıl içerisinde görev süresi altı ayı geçmemek kaydıyla Türkiye'ye gelen tur operatörü temsilcisi yabancıların,
- k) Türkiye Futbol Federasyonunca veya Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne talepleri uygun bulunan yabancı futbolcular ile diğer sporcu ve antrenörlerin sözleşmeleri süresince,

çalışma izni almalarına gerek yoktur.

Yönetmeliğin 55 inci maddesinde yapılan diğer değişiklikler yanında söz konusu yabancıların geliş amaçlarını, kalış süre ve yerlerini emniyet makamlarına bildirmeleri istenmiş bulunmaktadır.

VII- YABANCILARA YASAKLANAN MESLEKLER

Bilindiği gibi, 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un 35 inci maddesi ile 11.06.1932 tarihli ve 2007 Sayılı Türkiye'de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldığından 2007 sayılı yasada yer alan mesleklerin yabancılar tarafından icra edilebilmesi mümkün hale gelmiştir.

Ancak 2007 sayılı Kanunun dışında da yabancıların çalışma hayatına sınırlama getiren ve halen yürürlükte olan

Kanunlar bulunmamaktadır. Nitekim 4817 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi 2 nci fıkrasında bu konuya açıklık getirilerek “diğer kanunlarda yer alan, yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır” hükmüne yer verilmiştir.

Bu itibarla süreli, süresiz ve bağımsız çalışma izni verilenler ile muafiyet kapsamındaki yabancıların 2007 sayılı Kanun dışındaki Kanunlarda yer alan ve sırf Türk vatandaşlarına hasredilmiş bulunan iş ve mesleklerde çalışmaları mümkün bulunmamaktadır.

Örneğin, süresiz çalışma izni sahibi olan bir yabancıların 1219 sayılı Kanun ile yabancılara yasaklanmış olan “doktorluk” mesleğini Türkiye’de icra etmesi mümkün değildir.

Yabancılara Yasaklanmış Meslekler Sunlardır;

- 1- 815 sayılı Kabotaj Kanunu uyarınca; kara suları dahilinde balık, istiridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef, kum ve çakıl ihracı, denizde kazaya uğrayan deniz araçları ile terkedilmiş enkazın kaldırılması, dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı, deniz araçlarında; kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık, amelelik, iskele rıhtım hamallığı, deniz esnafılığı.
- 2- 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanunu uyarınca; Türkiye sınırları içerisinde hava yolu ile yük ve yolcu taşıma,
- 3- 3213 sayılı Maden Kanunu uyarınca; maden hakkı.
- 4- 5680 sayılı Basın Kanunu uyarınca; periyodik yayınlarda mes’ul müdürlük.

- 5- 2821 sayılı Sendikalar Kanunu uyarınca; sendika kuruculuğu.
- 6- 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu uyarınca; seyahat acentelerinde mes'ul müdürlük.
- 7- 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca; gümrük müşavirliği.
- 8- 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uyarınca; kooperatif yönetim kurulu üyeliği.
- 9- 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun uyarınca; doktorluk, hemşirelik, dişçilik, ebelik, hastabakıcılık.
- 10-6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun uyarınca; eczacılık.
- 11-3958 sayılı Gözlükçülük Hakkında Kanun uyarınca; gözlükçülük.
- 12-6343 sayılı Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun uyarınca; veterinerlik.
- 13-2219 sayılı Hususi Hastaneler Kanunu uyarınca; özel hastanelerde sorumlu müdürlük.
- 14-2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu uyarınca; hakimlik ve savcılık.
- 15-1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca; avukatlık.
- 16-1512 sayılı Noterlik Kanunu uyarınca; noterlik.
- 17-2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun uyarınca; özel veya kamu kuruluşlarında güvenlik görevliliği

VIII- SONUÇ

Sosyal ve ekonomik alanlarda değişikliklere ihtiyacı olan ülkemizde son zamanlarda bir çok alanda ciddi yasal değişikliklere gidildiğini hep birlikte izlemekteyiz. Burada önemli olan sadece yasa çıkarmak değil, çıkarılan bu yasaları kurallarına göre uygulamaktır. Getirilen düzenlemelerin olumlu sonuçlarını ancak bu sayede görmek mümkün olabilecektir.

Türkiye'ye çalışmak amacıyla gelecek olan yabancı uyrukluların ve bunları istihdam edecek olan işverenlerin bilgileri ve uymaları gereken hususlar, 4817 sayılı yasa ile yeniden düzenlenerek altı aylık süreden sonra 06.09.2003 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun A.B. yolundaki Türkiye için elbette ki zamanında ve yerinde çıkarılmış bir kanundur. Bu yasa ile karşılıklılık ilkesi, uluslararası hukuk ve Avrupa Birliği hukuku esasları dikkate alınarak çalışma izninden muaf tutulan yabancılar dışında, Türkiye'de bağımlı ve bağımsız olarak çalışan yabancıları, bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancıları ve yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişilerin uymaları gereken hususlar belirlenmiştir. Türkiye'de çalışan yabancılar ile bunları istihdam edeceklerin uymaları gereken hususlara ilişkin olumlu bir adım atılmıştır. ⁵

Konumuz olan 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile bu alanda ciddi değişikliklere gidilmiş

bulunmaktadır. Hatta, konu ile bağlantılı bir çok kurum ve kuruluşun ilgili mevzuat hükümlerinde de değişikliklere önemli değişikliklere gidilmiş bulunmaktadır. Özellikle yeni getirilen ağırlaştırılmış cezai müeyyidelerin ya-

nı sıra, çalışma iznine tabi olacak ve olmayacakların ciddi ayırımları yanı sıra yabancılara yasaklanan meslekler de yeniden revize edilmiş bulunmaktadır.

⁵ Talha APAK, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun İle Getirilen Yeni Düzenleme, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Mart 2004, Sayı 3.

⁶ www.egm.gov.tr

⁷ www.foreigntrade.gov.tr

⁸ www.ssk.gov.tr